

landse gouvernementsdienaren, vooral ook van de lagere militairen van het Knil), gegeven de onverschillige houding van het gros der blanken, van meet af aan velen in de inheemse samenleving zijn opgegaan – anderen waren er die de hoop niet opgaven dat zij vroeg of laat bij het gouvernement in dienst zouden kunnen treden en hun gaven zouden kunnen ontplooien.

De weg daartoe werd hun versperd toen de minister van koloniën in 1839 bepaalde dat voor alle ambten van enige betekenis slechts personen in aanmerking kwamen die in Europa waren opgevoed. In 1842 werd die regeling nog aangescherpt: toen werd bepaald dat voor die ambten het bezit nodig was van een diploma, afgegeven door een in laatstgenoemd jaar te Delft opgerichte bestuursacademie. De 'bastarden' (zo werden de Indo-Europeanen door de minister aangeduid) dreigden maatschappelijk steeds verder weg te zinken – uit *hun* groep kwam de grote belangstelling voort voor de vergadering in Batavia in mei 1848, waar van Hoëvell als voorzitter optrad.

Die groep was niet zo klein: in 1856 bevonden zich op Java onder de twintigduizend Europeanen slechts vierduizend uit Europa (en daarvan drieduizend uit Nederland) afkomstige personen, anders gezegd: de Nederlandse groep (van wie de meesten na een aantal jaren naar het moederland zouden terugkeren) was ook toen omgeven door een heel veel grotere groep personen van gemengde afstamming die als Europeanen golden doordat zij met Europeanen waren getrouwd of doordat het vaderschap van henzelf of van een van hun ouders of grootouders door een Europeaan was erkend. Formeel kreeg die groep van de 'erkende' Indo-Europeanen de mogelijkheid om hogerop te komen toen in 1864 het voorschrift met betrekking tot de Delftse opleiding werd ingetrokken – materieel kwam er pas verbetering toen na 1885 het onderwijs voor Europeanen werd verbeterd. 'Een kleine bevoorrechte groep van Indo's kwam daardoor', aldus Nieuwenhuys,

'naar boven drijven, de toestand der lagere klassen bleef de gehele negentiende eeuw door (maar ook later) nog slecht. Misère en achteruitzetting hebben hun stempel gedrukt op de habitus van de Indo, die men zo vaak indolentie, geeste-

erkende, niet diens familienaam kregen maar de omgekeerde naam, hoe absurd die ook klonk, bijvoorbeeld 'Kijdsmeir' (in plaats van van 'Riemsdijk'), 'Esreteip' (in plaats van 'Pieterse') en 'Rhemrev' (in plaats van 'Vermehr'). Dat vaderschap werd overigens lang niet altijd erkend; menige blanke man heeft zich niets gelegen laten liggen aan zijn in de Indische samenleving geboren buitenechtelijke kinderen.